

TROJE POMEMBNIH KNJIG IZPOD UREDNIŠTVA HANSA-JOERGA UTHERJA

Maerchen vor Grimm, Muenchen 1990; Maerchen in unserer Zeit, Muenchen 1990; Saechsische Sagen, Muenchen 1992.

Hans-Joerg Uther je zaposlen pri 'Enzyklopaedie des Maerchens' pri Akademiji znanosti v Goettingenu in urednik serije "Die Maerchen der Weltliteratur". Za to serijo je pripravil tudi zbirko pravljic iz virov, ki nanje še ni vplivalo značilno retuširanje bratov Grimm. Zato je sedemdeset pravljic v tukajšnji zbirki imeti za bolj zveste avtentični obliki, čeprav je po tradiciji pravljice iz Grimmovih zbirk tudi šteti za folklorne, vendar strokovnjake v tej zvezi stalno vznemirja njuna rekonstrukcijska metoda pri sestavljanju posameznih motivov v zaokrožene pripovedi. Urednik H.J. Uther v spremni besedi opozarja na večstransko odvisnost med ustno in zapisano besedno umetnostjo, se zadržuje pri virih za omenjeno knjigo in pretresa redigiranje slavne dvojice. Ustavlja se tudi pri žanrskih vprašanjih in nazadnje spominja na psihološke in sociološke razsežnosti pravljice. Za slovstveno folkloristiko je vsekakor razveseljivo, da dobiva v svoje obzorje po strokovni plati bolj zanesljivo gradivo - med njim na primer svetovno znana Rdeča kapica - kakor prihaja iz rok bratov Grimm, ne da bi seveda spregledali njun pomen za proslavitev nemških pravljic.

Pri Pravljicah v našem času ne gre za zbirko gradiva, ampak za refleksijo o njih v dvanajstih razpravah, ki so razporejene v tri razdelke, in sicer glede na posredovanje in trženje, mednarodnost žanra in njegovo interpretacijo. Achim von Brentano je v enem svojih pisem Jakobu Grimmu, pravi H.J. Uther, potožil, da zapisana pravljica pomeni smrt njenega pravljničnega sveta. Vendar, nadaljuje urednik, danes izziva s svojo navzočnostjo bolj kot kdajkoli prej. Seveda Uther izhaja iz izkušenj svojega okolja, zato se ponuja vabljiva možnost primerjave med njim in našim, saj bi si pri nas zlepa kdo ne upal trditi kaj podobnega. Urednik skrbno razbira razločke v funkciji pravljic - kaj pomenijo v oblikovanju čustvenega in predstavnega sveta otrok in kaj iščejo v njih odrasli. Ameriška psihoanaliza jih ima za nujne za vzgojo človeške osebnosti, po drugi strani pa so njihove teme in motivi zelo razširjeni v političnih karikaturah in vicih. Sploh je njihova vloga v sredstvih obveščanja stvar posebne obdelave. Ne gre tudi spregledati, kako pripovedovalci vnašajo v pravljice svoje osebne poteze in oblika posredovanja pripovedi zahteva posebno osvetlitev. Ni skrivnost, da prevladujejo knjižne pravljice.

Avtorji posameznih razprav v zborniku so Lutz Roerich, Dieter Richter, Willi Hoefig, Annemarie Verweyen, Dietz-Ruediger Moser, Heinz Roelleke, Siegfried Neumann, Dorota Simonides, Jaromir Jech, Bengt Holbek, Katalin Horn, Walter Scherf. Zbrali so se na kolokviju, ki ga je organizirala 'Lauenburgische Akademie fuer Wissenschaft und Kultur' ob 70-letnici Felixa Karlingerja, ki je v svojih dveh kapitalnih delih "Wegen der Maerchenforschung" in "Geschichte des deutschen Maerchens" in drugih objavah pokazal, da je raziskovanje slovstvene

folklore smiselno le v mednarodnih povezavah. Bil je dolga leta urednik serije Pravljičice iz svetovne literature in je več knjig iz nje tudi sam uredil in tako ljubiteljem pravljичnega sveta odpiral nove poglede nanj.

Sistematičnemu objavljanju pripovedk iz posameznih nemških pokrajin se je uredništvu H.J. Utherja pridružila zbirka Saške pripovedke (Saechsische Sagen), že deseta po vrsti. V uvodu urednik predstavi na kratko pokrajino, od koder pripovedke izhajajo in zgodovino zbiranja gradiva. Posebej se posveča njegovim nosilcem, se zamisli ob pojmu povedka in končno napravi prerez skozi njeno motiviko.

Znotraj pokrajinsko zasnovane zbirke so posamezni razdelki razčlenjeni po manjših lokalnih enotah. Ena od njih je tudi Lužica (Oberlausitz =, vendar le nekatera krajevna imena spominjajo na slovansko prebivalstvo, najmanjši slovanski narod, Lužiške Srbe. Prepoznati jih je v naslovih kot "Der Bazilisk in **Buddisin**" (= Budyšin), "Die Blutglocken an der grossen Muehle in **Buddisin**" nasproti nemško poimenovanemu glavnemu mestu, kot je v naslovu "Die Schatzgeister im Protschenberg bei **Bautzen**". Drugo ime, ki je blizu slovenskemu bralcu je "Kamenc": **Die Kamenzer Nasen, Der Kluge Moench von Kamenz, Die drei Kreuze zu Kamenz, Pfarrer Dulichius zu Kamenz, Der schwarze Hund in Kamenz**. Omenjena sta tudi "Serbiens Herr" in "Sorbenland" (prim. povedko št. 221), vendar je škoda, da ni v uvodu nobene besede o tem, ali gre zgolj za nemške povedke, ali nemara tudi za pripovedovanje v lužiščini in so nato prevedene v nemščino. Na to možnost navaja povedka št. 222, ki ima naslov "Der Zmij", vendar se v besedilu nikjer več ne ponovi, ampak se govori le o "eine Henne".

Številčenje povedk je zelo diskretno, saj je številka označena v nevpadljivem tisku na koncu vsake zgodbe in ne na začetku naslova, kakor je splošna navada.

Medtem ko pri prvo omenjenih pravljicah sledijo opombe z navedbami virov za primerjalne študije, je tu na koncu dodan bogat seznam dosedanjih objav saških povedk in od kod so tokrat objavljene ter na koncu seznam krajev, omenjenih v njih.

Vse tri knjige so vsekakor lepa spodbuda tudi za slovensko slovstveno folkloristiko.

Marija Stanonik